

Stockholm 2012-02-17

Gyrid, Tóla och Disa – heta namn under Vikingatiden

I dag ligger Alice, Maja och Elsa på namntoppen i Sverige men under vikingatiden var det helt andra namn som gällde. Då var Gyrid, Tóla och Disa populära kvinnonamn som man gärna ristade in på runstenar. Experter på Historiska museet i Stockholm har återskapat ansiktet av den så kallade "Birka flickan", en 6-åring flicka som levde i vikingastaden Birka för mer än tusen år sedan. "Birka flickans" levnadsöde griper tag i många människor, inte minst barn. Under sportlovsveckan får museets besökare rösta fram vilket vikingatida namn som rekonstruktionen av flickan ska få.

Besökarna kan rösta på sju olika namn: Gyrid, Tóla, Disa, Jorid, Virun, Fridborg eller Jova. Urvalet är sammanställt från kvinnonamn som finns främst i runinskrifter och fornvästnordiska skriftliga källor. Namnen var mer eller mindre vanliga under vikingatiden, från Island i väst till Mälardalen i öst. De fornvästnordiska namnen är översatta till modern stavning så att det är lättare att uttala dem. Men tittar man i fornländska källor så ser namnen lite annorlunda ut. Exempel: Jovurfrid ska egentligen skrivas *Jófurfríðr*. Och guden Tor skrivs egentligen *Þórr*.

Namnens betydelse

Gyrid: kortform av namnet Gudfrid som skulle kunna översättas till "gudaälskad" eller "gudavacker".

Tóla: kortform av namn som inleds med Torl- t.ex. Torlaug som betyder ungefär "helgad till guden Tor".

Disa: kortform av namn som innehåller dis, som Disälv eller Holmdis. Diserna var i den fornvästnordiska religionen ett slags kvinnliga övernaturliga väsen, mycket lika alverna, som kunde tillbes och ges offergåvor. Den högsta disen var självaste gudinnan Freja.

Jorid: namn bildat av orden jór (häst) och frid (älskad, skön eller fridsam).

Virun: namn som ungefär betyder "den heliga platsens hemliga visdom", av orden vi och runa.

Fridborg: skulle kunna översättas till "skönhetens/fridens väktare".

Jova: kortform av namn som börjar med jovur- (vildgalt) t.ex. Jovurfrid.

Omröstningen på Historiska museet pågår den 27 februari – 3 mars och resultatet kungörs söndagen den 4 mars. De som vill ta reda på olika namns betydelse eller härkomst kan använda Historiska museets namndatabas "Nomina" som finns på www.historiska.se

Möt Birka flickan – ansikte mot ansikte

För cirka 1100 år sedan levde och dog en liten flicka på ön Birka i Mälaren. Hennes grav finns utställd på Historiska museet. Nu har Birka flickan fått ett nytt liv! Experter har återskapat Birka flickans ansikte och man kan möta henne öga mot öga i Historiska museets vikingautställning. Birka flickan blev cirka sex år gammal men man vet inte säkert vad hon dog av. Nästan hälften av barnen i Birka dog innan de fyllt tio år. Anledningen var att samhället saknade mediciner och sjukvårdskunskaper.

Skelettet är ovanligt välbevarat för en så ung person och det gör att hon sticker ut bland de andra gravarna på Birka. Genom att undersöka tänderna fick man reda på hennes ålder. Med sig i graven fick hon ett spänne av guld och brons, ett pärlhalsband, en kniv och en benbehållare för synålar. Det är dyra gåvor som visar att hennes familj var välbärgad. Egentligen vet man inte säkert att Birka flickan är just en flicka. Det som talar för att det är en flicka är gåvorna i hennes grav. I ett samhälle med stark uppdelning mellan kvinna och man, speglade gravgåvor tydligt könsrollerna. Män och pojkar begravdes med vapen, häst- och jaktutrustning, medan kvinnor och flickor begravdes med smycken och textilredskap.

Pressbilder finns att ladda ner på www.historiska.se/pressmeddelanden

För mer information kontakta Ulrika Mannberg Günther, pressansvarig, telefon 08-519 557 31, mobil 070-601 45 07 ulrika.m.gunther@historiska.se

Sportlovsprogram på Historiska museet 27 februari–4 mars kl. 11–16

- Visning av "Birka flickan" kl. 12, 13 och 14. Varje dag presenteras ett namn från namnröstningen. Söndag 4/3 kl.13. Namngivning av rekonstruktionen av "Birka flickan", resultatet av röstningen presenteras.

- Verkstadspass i ”Skapa loss” kl. 13–14, 14–15 och 15–16. Prova på hantverk i läder och skriv ditt namn i runor med hjälp av museets pedagoger.
- Var med i ”Jakten på Birkafläckans värld”, en rolig upptäcktsfärd i museets utställningar.
- Lyssna på spännande sagor i Yggdrasil som är Vikingautställningens sago- och mytrum.
- Se ”Guldet på Gnitaheden”, en multimedieföreläsning om en vikingatida saga. Visas varje hel timme.
- Testa att jobba som arkeolog. I ”Arkeoteket” får du delta vid en arkeologisk utgrävning och känna på riktiga saker från forntiden.
- Upplev ”Resan fram och tillbaka” – en spännande barnutställning om forntid och framtid.
- 25/2–4/3 Filmverkstad, i samarbete med Filmfestival Junior. Bokning av verkstadsplatser www.stockholmfilmfestival.se/junior

STATENS HISTORISKA MUSEUM

~~Box 5428~~
114 84 Stockholm
info@historiska.se

Administration: Storgatan 41

~~Museibesök: Narvavägen 13-17~~

Tel: 08-519 556 00

~~Fax: 08-519 557 48~~

Epost:

Webb:

www.historiska.se